ข้อมูลสำคัญจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลได้กำหนดให้แต่ละจังหวัด มีตราประจำจังหวัดหรือเครื่องหมายราชการของจังหวัด ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. 2482 โดยมอบหมายให้กรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบตราประจำจังหวัด ตามแนวคิดที่แต่ละจังหวัดกำหนดไว้ สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นรูปช้างเล่นน้ำต่อมาในปีพ.ศ. 2547 ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องกำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการพุทธศักราช 2482 (ฉบับที่214) สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอนคงใช้รูปช้างในท้องน้ำเช่นเดิม

รูป 1เครื่องหมายราชการจังหวัด
แม่ฮ่องสอน
ที่ใช้แต่เดิม

รูป 2 เครื่องหมายราชการจังหวัด
แม่ฮ่องสอน
ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ

รูปช้างในท้องน้ำ

หมายถึง การฝึกช้างป่าให้รู้จักการบังคับบัญชาในการรบและงานด้านต่าง ๆ

สาเหตุที่ใช้รูปช้างในท้องน้ำเป็นตราประจำจังหวัดเพราะเป็นที่มาของการตั้งเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเริ่มจากการที่เจ้าแก้วเมืองมา ออกจับช้างให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ. 2368 - 2389) และได้รวบรวมชาวไทยใหญ่ให้มาตั้งบ้างเมืองเป็นหลักแหล่งขึ้น 2 แห่งมีหัวหน้าผู้ปกครอง คือ ที่บ้านปางหมู และบ้านแม่ฮ่องสอนสาเหตุที่เรียกว่าแม่ฮ่องสอน ก็เพราะว่าได้มาตั้งคอกฝึกช้าง ณบริเวณลำห้วยแห่งนี้นั่นเอง

สีประจำจังหวัด สีฟ้า – สีน้ำตาล

ธงประจำจังหวัด

พื้นธงเป็นสีน้ำตาล–สีฟ้า–สีน้ำตาล แบ่งตามแนวนอนเป็นสามส่วนเท่ากัน กลางแถบสีฟ้าเป็นรูปตราประจังหวัดในวงกลมสีแดง รูปตราประจำจังหวัด ด้านบนเป็นภาพท้องฟ้าสีฟ้ามีเมฆสีเหลืองต่ำลงมาเป็นท้องน้ำสีฟ้ามีริ้วคลื่นน้ำสีขาว ในน้ำมีช้างพลายสีน้ำตาล1 เชือก ด้านล่างเป็นแถบสีเหลืองขอบแดงตรงกลางมีคำว่า“จังหวัดแม่ฮ่องสอน” สีแดง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

กระพี้จั่น เป็นต้นไม้พระราชทาน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2537

ลักษณะ ไม้ต้นผลัดใบ สูง 8-20 เมตร เปลือกสีเทา ใบประกอบรูปขนนกออกเวียนสลับ มีใบย่อย 13-21 ใบ แผ่นใบย่อยมีรูปสีแกมขอบขนาน กว้าง 1-1.5 เซนติเมตรยาว 3-4.5 เซนติเมตร ปลายทู่ โคนมนหรือสอบ เบี้ยว ดอกรูปดอกถั่ว สีขาวปนม่วงออกตามง่ามใบ ผลเป็นฝักแบน โคนแคบกว่าปลาย กว้าง 2-2.5 เซนติเมตร ยาว 9-12 เซนติเมตร เปลือกเกลี้ยงหนา คล้ายแผ่นหนัง ขอบเป็นสัน เม็ดสีน้ำตาล 1-4 เม็ด

ดอกไม้ประจำจังหวัด

บัวตอง หรือ พอหมื่นนี่ ในภาษากะเหรี่ยง เป็นพืชในตระกูลทานตะวันขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบทวีปอเมริกากลางและหมู่เกาะอินเดียตะวันตก มีอายุยืนยาวหลายปี สูง 3 เมตรหรือมากกว่า ออกดอกเป็นช่อเดียว บริเวณปลายกิ่ง ดอกบัวตอง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน มีสีเหลือง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน แต่มีขนาดเล็กกว่า ดอกวงนอกเป็นหมัน กลีบเรียวมีประมาณ 12–14 กลีบ ดอกวงในสีเหลืองส้มเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใบของบัวตอง เป็นใบเดี่ยวรูปไข่หรือแกมขอบขนาน มีขนขึ้นเล็กน้อยประปราย บริเวณปลายใบเว้า ลึก 3–5 แฉก บัวตองชอบขึ้นในพื้นที่ที่มีอากาศเย็น จะออกดอกสวยงามที่สุดบนยอดดอยที่สูงกว่า 800 เมตรขึ้นไป

ดอกบัวตอง ดอกไม้ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูป ทุ่งบัวตอง ดอยแม่อูคอ อ.ขุนยวม

บัวตอง ไม่ใช่พืชท้องถิ่นดั้งเดิมของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน สันนิษฐานว่า เมื่อประมาณกว่า 100 ปีที่แล้ว คณะมิชชันนารีที่เดินทางมาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในพื้นที่เป็นผู้นำเมล็ดพันธุ์ดอกบัวตองมาแพร่พันธุ์ ในห้วงเวลาเดียวกันนั้น เมื่อบริษัทบอมเบย์ เบอร์ม่า ได้รับสัมปทานป่าตัดไม้สักออกขาย ภายในเวลา 10 ปี พื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนปกคลุมไปด้วยป่าไม้หนาทึบได้กลายเป็นพื้นที่โล่ง ทำให้บัวตองซึ่งเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้ดีในพื้นที่โล่งขยายพันธุ์ครอบคลุมพื้นที่แทน และด้วยความสวยงามของดอกบัวตองสีเหลืองที่เบ่งบานปกคลุมดอยทั้งดอยบนดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้ดอยแม่อูคอเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของแม่ฮ่องสอน และดอกบัวตองได้รับการกล่าวขานในคำขวัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำขวัญประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง

คำขวัญประจำอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าหมอกทะเล งามล้ำถ้ำปลาน่ามอง ครองสง่าคู่พระบารมี

คำขวัญประจำอำเภอปาย

ลำปายสายธาร นมัสการหลวงพ่ออุ่นเมือง ลือเลื่องกระเทียมพันธุ์ดี
ป่าเขียวขจีรอบทิศ วิถีชีวิตสงบร่มเย็น

คำขวัญประจำอำเภอปางมะผ้า

ถิ่นผีแมน แดนร้อยถ้ำ งามล้ำขุนเขา รวมเผ่าชาวดอย

คำขวัญประจำอำเภอขุนยวม

บัวตองบาน ธารน้ำใส น้ำใจงาม นามขุนยวม

คำขวัญประจำอำเภอแม่ลาน้อย

แม่ลาน้อยเลิศล้ำ ถ้ำแก้วงามวิจิตร ผลผลิตถั่วเหลือง
ลือเลื่องวัดแม่ปาง เมืองสร้างคนดี ประเพณีเขาวงกต

คำขวัญประจำอำเภอแม่สะเรียง

เทียนเหงพรางตา ผ้าทอกะเหรี่ยง เสนาะเสียงสาละวิน
งามถิ่นธรรมชาติ พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ

คำขวัญประจำอำเภอสบเมย

สุดแดนสาละวินแดนดินพริกกะเหรี่ยง ลือเลื่องครูบาผาผ่า
งามตาแม่น้ำเงา ขุนเขาธรรมชาติ ใจสะอาดคนสบเมย

2. ประวัติศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงกระดูกมนุษย์โบราณ ขุดค้นพบในถ้ำในเขตพื้นที่ อ.ปางมะผ้า

โลงผีแมน ค้นพบในถ้ำผีแมน อ.ปางมะผ้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเคยเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ พบหลักฐาน ในถ้ำแถบอำเภอปางมะผ้า พบเมล็ดพืชที่ใช้เป็นอาหาร เช่น เมล็ดน้ำเต้า แตงกวา ถั่วฝักยาว ข้าวเปลือก โครงกระดูกมนุษย์โบราณในโลงผีแมน ลูกปัด เมล็ดข้าว เศษภาชนะดินเผา ขวานหิน เป็นต้นนักโบราณคดีได้ศึกษาว่าเป็นมนุษย์ยุคหิน(7,000-4,500 ปี)

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ แม่ฮ่องสอนเป็นเพียงชุมชนบ้านป่า มีชาวไทยใหญ่ตามรอยต่อระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า จนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ประมาณปี พ.ศ.2374 เจ้าผู้ครองเมืองเชียงใหม่องค์ที่ 5 นามว่า “พระเจ้ามโหตรประเทศ” ได้ให้ “เจ้าแก้วเมืองมา” เป็นแม่กองนำไพร่พลช้างต่อและหมอควาญออกสำรวจสถานการณ์ชายแดนด้านตะวันตกและให้จับช้างป่าไปใช้งานที่นครเชียงใหม่เจ้าแก้วเมืองมา ได้พบหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่ง ทำเลดีมีหมูป่ามากินดินโป่งชุกชุมจึงตั้งชื่อหมู่บ้านและเรียกชื่อบ้านโป่งหมูต่อมาเพี้ยนเป็นปางหมูแล้วเลือกพะกาหม่องเป็นผู้นำพะกาหม่องได้ร่วมกับเจ้าแก้วเมืองมาคล้องช้างทางทิศใต้ของหมู่บ้านจนได้ช้างป่าเพียงพอ และมาถึงหมู่บ้านอีกแห่งมีร่องน้ำเหมาะ แก่การฝึกช้างป่า จึงหยุดไพร่พลฝึกช้างก่อนกลับเชียงใหม่และตั้งชื่อหมู่บ้านว่าแม่ฮ่องสอนหมายถึงมีร่องน้ำฝึกช้าง

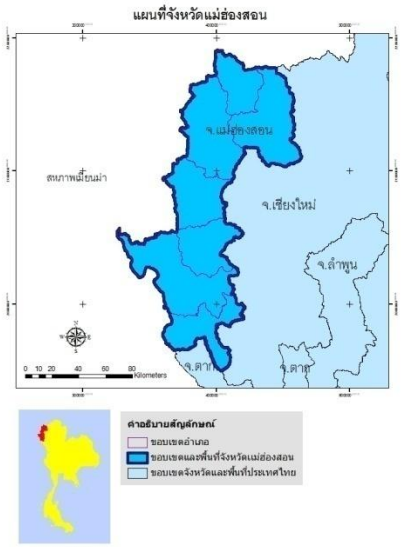
ต่อมา *“ชานกะเล” เป็นคนไต เกิดที่เมืองจ๋ามก่า รัฐฉานในสหภาพพม่า* ได้อพยพมาอยู่ที่บ้านปางหมูกับพะกะหม่อง เป็นบุคคลที่ขยัน กล้าหาญ เฉลียวฉลาด มีความซื่อสัตย์ อดทน พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้เห็นความสามารถจึงตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรกและให้บรรดาศักดิ์เป็น“พญาสิงหนาทราชา” ในปี พ.ศ.2417แม่ฮ่องสอนมีเจ้าผู้ครองนคร จำนวน 4 พระองค์ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้นกับมณฑลพายัพโดยมีพระศรสุรราช (เปลื้อง) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก

พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ได้ยกเลิกการปกครองจากมณฑลเป็นจังหวัด บริหารราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาจนทุกวันนี้

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

3. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่ตั้ง พื้นที่ และอาณาเขต

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดน อยู่ทางภาคเหนือตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 924 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 12,681.26 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,925,787 ไร่เป็นจังหวัด ที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ 8 ของประเทศ พื้นที่มีรูปร่างเรียวยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีความยาวประมาณ 250 กิโลเมตรและความกว้างประมาณ 95 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่ป่าไม้ ประมาณ 11,267.7 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 87.75 ของพื้นที่จังหวัด เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ร้อยละ 3.21 และเนื้อที่นอกการเกษตร ร้อยละ 9.04

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้าน เป็นดังนี้

ทิศเหนือและทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐฉาน รัฐคะยา และรัฐคอทูเล ประเทศสหภาพพม่า โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย เป็นแนวพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำยวม และแม่น้ำเงา เป็นแนวเขตจังหวัด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกลาง และเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออกเป็นแนวเขตระหว่างจังหวัด

ทุกอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเขตแดนติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า รวมระยะทางประมาณ 483 กิโลเมตร โดยเป็นพื้นดินประมาณ 326 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ 157 กิโลเมตร แบ่งเป็นแม่น้ำสาละวิน127 กิโลเมตร และแม่น้ำเมย 30 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนและเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวเขาเรียงตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกัน ทิวเขาที่สำคัญ คือ ***ทิวเขาแดนลาว*** อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศสหภาพพม่า และ ***ทิวเขาถนนธงชัย*** ประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน 3 แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตก เป็นแนวเขตแดนประเทศไทยและประเทศสหภาพพม่า ทิวเขาถนนธงชัยกลาง อยู่ระหว่างแม่น้ำยวมและแม่น้ำแม่แจ่ม และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังเป็นที่ตั้งของยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแม่ยะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอปาย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2,005 เมตร

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ *แม่น้ำปาย* ซึ่งมีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัย ไหลผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน มีความยาว 135 กิโลเมตร*แม่น้ำยวม* ซึ่งมีต้นกำเนินจากภูเขาด้านตะวันออกของอำเภอขุนยวม ไหลผ่านอำเภอแม่ลาน้อยและอำเภอแม่สะเรียง ไปบรรจบกับแม่น้ำเมย มีความยาว 160 กิโลเมตร และ *แม่น้ำละมาด* ซึ่งมีต้นกำเนิดจากดอยแม่ละมาด ไหลผ่านอำเภอเมืองลงสู่แม่น้ำปาย

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น แบ่งเป็น 3 ฤดู อย่างชัดเจน คือ มีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อน มีฝนตกชุกในฤดูฝน และอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว ดังนี้

ฤดูร้อน ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าว

ฤดูฝน ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้อากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุก

ฤดูหนาว ช่วงเดือนตุลาคม-กลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ทำให้อากาศหนาวถึงหนาวจัด

เนื่องจากภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็นภูเขา จึงมีสายหมอกครอบคลุมอยู่ตลอดปี ภูมิอากาศโดยทั่วไปจะหนาวจัดในฤดูหนาวและร้อนจัดในฤดูร้อน ในปี พ.ศ. 2556 มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 20.73 °C และเฉลี่ยสูงสุด 33.07 °C ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด 54.86 % และเฉลี่ยสูงสุด 91.05 % จำนวนวันที่ฝนตกรวม 140 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ประมาณ 1,250.60 มิลลิเมตร

รายงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน,30 กันยายน 2557

การปกครอง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 45 ตำบล 415 หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน 50 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 42 แห่ง

ตารางที่ 1.3 การแบ่งการปกครองของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	จังหวัด / อำเภอ	พื้นที่(ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	ทม.	ทต.	อบต.
	จ.แม่ฮ่องสอน	**13,221.92**	**44**	**415**	**1**	**1**	**6**	**42**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	2,475.00	6*	68	1	1	-	6
2	อ.ขุนยวม	2,356.00	6	43	-	-	1	6
3	อ.ปางมะผ้า	1,069.02	4	38	-	-	-	4
4	อ.ปาย	2,244.70	7	62	-	-	1	7
5	อ.แม่ลาน้อย	1,457.00	8	69	-	-	1	8
6	อ.แม่สะเรียง	2,443.20	7	77	-	-	3	5
7	อ.สบเมย	1,177.00	6	58	-	-	-	6

*** หมายเหตุ** ไม่รวม ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องจากอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

ประชากร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรทั้งสิ้น 247,645 คน เป็นชาย 126,614 คน เป็นหญิง 121,031 คน และมีจำนวนบ้านทั้งสิ้น 100,992 หลัง ความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ 19.53 คน/ตารางกิโลเมตร

ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน,30 กันยายน 2557

ตารางที่ 1.4 สถิติประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2557

ที่	จังหวัด / อำเภอ	ประชากร (คน)			จำนวนบ้าน (หลัง)	ความหนาแน่น คน/ตารางกิโลเมตร
		รวม	ชาย	หญิง		
	จ.แม่ฮ่องสอน	**247,645**	**126,614**	**121,031**	**100,992**	**19.53**
1	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	53,719	27,489	26,230	24,081	21.70
2	อ.ขุนยวม	22,134	11,446	10,688	8,068	9.39
3	อ.ปางมะผ้า	18,934	9,865	9,069	7,261	17.71
4	อ.ปาย	30,928	15,859	15,068	14,280	13.78
5	อ.แม่ลาน้อย	35,444	18,046	17,398	11,144	24.33
6	อ.แม่สะเรียง	51,541	26,010	25,531	21,056	21.10
7	อ.สบเมย	34,945	17,899	17,045	15,102	29.69

ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน จังหวัด รายตำบล,30 กันยายน 2557

การคมนาคม

จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 924 กิโลเมตร มีการคมนาคม 2 เส้นทาง คือ ทางบก และทางอากาศ

การคมนาคมทางบก เส้นทางถนนระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดใกล้เคียงมีหลายเส้นทางทั้งทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางของ รพช. (ปัจจุบัน ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)ส่วนใหญ่เป็นถนนความกว้างสองช่องจราจร ตัดผ่านพื้นที่ป่าไม้ ทิวเขา และภูเขา เป็นเส้นทางขึ้นเขา–ลงเขาที่มีความคดโค้งและลาดชัน มีทางโค้งต่อเนื่องเป็นระยะ ถนนมีสภาพหมดอายุการใช้งานหรือชำรุดเป็นช่วง มักพบสิ่งกีดขวางช่องทางการจราจร ผู้ขับขี่จึงต้องขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ใช้ความเร็วพอประมาณ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานกว่าการขับขี่บนทางราบ

ทางรถยนต์

แม่ฮ่องสอน ในอดีตเป็นเมืองที่เร้นลับและทุรกันดารในสายตาของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปเนื่องจากเดิมนั้นการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีถนนเพียงสายเดียวคือทางหลวงหมายเลข 108 ตัดจากจังหวัดเชียงใหม่ผ่านอำเภอหางดง สันป่าตอง จอมทอง ฮอดแม่สะเรียง แม่ลาน้อย และขุนยวม ถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รวมระยะทางประมาณ 347 กิโลเมตร เส้นทางสายนี้เป็นทางตัดขึ้นเขาสูง มีความสวยงาม และคดเคี้ยวนับได้มากถึง 1,864 โค้ง ปัจจุบันมีถนนจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสายคือทางหลวงหมายเลข 1095 หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า เส้นทางสายแม่มาลัย – ปายตัดจากอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ถึงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนเหลือระยะทางเพียง 245 กิโลเมตรหากนักท่องเที่ยวสนใจเดินทางจากจังหวัดตากไปจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยไม่แวะจังหวัดเชียงใหม่ ก็สามารถเดินทางได้ตามทางหลวงหมายเลข 108 ผ่านอำเภอแม่สอด – แม่ระมาด – ท่าทางยาง ถึงอำเภอแม่สะเรียง มีระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร

ทางรถโดยสารประจำทาง

จากกรุงเทพฯ มีรถโดยสารประจำทางปรับอากาศของ**บริษัท สมบัติทัวร์**ออกจากสถานีขนส่งสายเหนือหมอชิต 2 ถนนกำแพงเพชร 2 สอบถามรายละเอียด โทร1490 www.transport.co.th หรือบริษัทสมบัติทัวร์สำนักงานกรุงเทพฯ โทร0-2936-2495-9 www.sombattour.com สำนักงานแม่ฮ่องสอนโทร0-5368-4222

ทางรถประจำทาง เชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน

จากเชียงใหม่มีรถโดยสารประจำทางทั้งธรรมดาและปรับอากาศ วิ่งบริการ 2 เส้นทาง คือ - **สายเชียงใหม่ – แม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน (ทางหลวงหมายเลข 108)** บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.30 – 21.00 น. ใช้เวลาเดินทางถึงอำเภอแม่สะเรียง 4 ชั่วโมง ถึงตัวเมืองแม่ฮ่องสอน 8 ชั่วโมง

- **สายเชียงใหม่ – ปาย– แม่ฮ่องสอน (ทางหลวงหมายเลข 1095)** บริการทุกวันตั้งแต่เวลา 07.00 – 12.30 น. ใช้เวลาการเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง

รายละเอียดติดต่อ**บริษัท เปรมประชาขนส่ง จำกัด**สำนักงานเชียงใหม่โทร0-5324-4737 หรือสำนักงานในสถานีขนส่งอาเขต โทร 0-5330-4748 สำนักงานแม่ฮ่องสอน โทร 0-5368-4100 หรือสถานีขนส่งปาย โทร 08-1026-8852

ตารางที่ 1.1 การคมนาคมทางบกระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดใกล้เคียง

ที่	เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะเวลา (ชม.)
1	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.เชียงใหม่ (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108) : อ.เมือง อ.ขุนยวม อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน – อ.ฮอด อ.จอมทอง อ.สันป่าตอง อ.หางดง อ.เมือง จ.เชียงใหม่	354	7
2	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.เชียงใหม่(ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 1095) : อ.เมือง อ.ปางมะผ้า อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน – อ.แม่แตง อ.แม่ริม อ.เมือง จ.เชียงใหม่	246	5
3	อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ – อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	90	5
4	อ.กัลยาณิวัฒนา (ต.วัดจันทร์ อ.แม่แจ่ม เดิม) จ.เชียงใหม่ – ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	87	10
5	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.ตาก : อ.เมือง อ.ขุนยวม อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน – อ.ท่าสองยาง อ.แม่ละมาด อ.แม่สอดอ.เมือง จ.ตาก	394	7

ตารางที่ 1.2 การคมนาคมทางบกระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	อำเภอ	เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะเวลา
1	ขุนยวม	เมือง – ขุนยวม (ทล.108)	67	1ชม.
2	ปางมะผ้า	เมือง – ปางมะผ้า (ทล.1095)	64	1 ชม.
3	ปาย	เมือง – ปางมะผ้า –ปาย(ทล.1095)	111	2 ชม.
4	แม่ลาน้อย	เมือง – ขุนยวม– แม่ลาน้อย(ทล.108)	134	2 ชม.
5	แม่สะเรียง	เมือง – ขุนยวม– แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง(ทล.108)	164	3 ชม.
6	สบเมย	เมือง – ขุนยวม– แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง – สบเมย (ทล.108 และทล.105)	192	3 ชม. 30 นาที

สำนักงานขนส่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

การคมนาคมทางอากาศ

แม่ฮ่องสอนมีท่าอากาศยาน 2 แห่งคือ **ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน** มีสายการบินกานต์แอร์ให้บริการเที่ยวบินระหว่างเชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน - เชียงใหม่ ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที และ**ท่าอากาศยานปาย** มีสายการบินกานต์แอร์ให้บริการเที่ยวบินระหว่างเชียงใหม่ - อำเภอปาย - เชียงใหม่ ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30 นาที

ท่าอากาศยานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

เศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน(Gross Provincial Product : GPP)ปี 2555มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี มีมูลค่าเท่ากับ 9,059 ล้านบาท อยู่ในลำดับสุดท้ายของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน และลำพูน) และของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 17 จังหวัด และเป็นลำดับที่ 76 ของประเทศไทย 77 จังหวัด

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) เท่ากับ 44,008 บาทต่อคนต่อปี อยู่ในลำดับสุดท้ายของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน และลำพูน) และของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ 17 จังหวัด และเป็นลำดับที่ 76 ของประเทศ 77 จังหวัด

สาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ มีมูลค่า 2,232 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.6 สาขาการศึกษา มีมูลค่า 1,605 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 และสาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน มีมูลค่า 669 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.4

อัตราการขยายตัว ในปี 2555 พิจารณาจากมูลค่าเพิ่ม ณ ราคาคงที่ หดตัวร้อยละ 1.0 จากที่ขยายตัวร้อยละ 1.0 ในปีที่ผ่านมา เป็นผลมาจากการผลิตภาคเกษตร หดตัวร้อยละ 3.0 จากสาขาเกษตรกรรมฯ ซึ่งเป็นสาขาหลักของจังหวัดและภาคนอกเกษตร หดตัวร้อยละ 0.4 มาจากสาขาการบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ และสาขาการก่อสร้างหดตัวร้อยละ 16.8 และ 18.5 ตามลำดับ

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPPper capita)
2546	5,968	25,031
2547	5,397	27,768
2548	6,222	29,055
2549	6,824	31,992
2550	7,198	33,897
2551	7,823	37,022
2552	8,087	38,478
2553	8,289	39,670
2554	8,467	40,816
2555	9,059	44,008

ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว : เป็นการคำนวณหาค่าเฉลี่ยโดยการนำ GPP ในราคาประจำปีหารด้วยจำนวนประชากรในพื้นที่จังหวัด ค่าเฉลี่ยที่ได้นับเป็นตัวเลขที่แสดงศักยภาพในการผลิตของจังหวัด เฉลี่ยต่อประชากร 1 คน มิใช่ตัวเลขที่แสดงระดับรายได้ที่ประชาชนได้รับจากการประกอบอาชีพโดยตรง

ตารางผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) รายจังหวัด (17 จังหวัดภาคเหนือ)ปี พ.ศ.2555

ที่	จังหวัด	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	เรียงลำดับ GPP จากมากไปหาน้อย	ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาท/คน/ปี)	เรียงลำดับ GPP per capita จากมากไปหาน้อย
1	เชียงใหม่	181,304	1	104,838	4
2	ลำปาง	61,528	8	82,887	9
3	อุตรดิตถ์	37,105	12	84,809	8
4	แม่ฮ่องสอน	9,059	17	44,008	17
5	เชียงราย	83,281	5	71,438	13
6	แพร่	24,583	15	57,596	15
7	ลำพูน	72,706	6	177,164	1
8	น่าน	24,577	16	54,676	16
9	พะเยา	30,458	13	73,156	12
10	นครสวรรค์	109,851	3	111,180	3
11	พิษณุโลก	85,794	4	94,479	6
12	กำแพงเพชร	110,816	2	140,220	2
13	อุทัยธานี	27,754	14	93,856	7
14	สุโขทัย	44,435	10	70,946	14
15	ตาก	38,094	11	73,432	11
16	พิจิตร	53,330	9	97,688	5
17	เพชรบูรณ์	70,652	7	75,771	10

ที่มาข้อมูล : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Maehongson Economic & Fiscal Report)
ประจำปี 2557 (ประมาณการ)

"ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี 2557เศรษฐกิจโดยรวมเพิ่มขึ้น *ด้านการผลิต* ภาคเกษตรกรรม เพิ่มขึ้นจากสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวย ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นภาคอุตสาหกรรม เพิ่มขึ้น จากการลงทุนเปิดโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และการเพิ่มทุนของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ภาคบริการ เพิ่มขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวจีน และนิยมเดินทางด้วยตนเอง โดยพักโฮมสเตย์ และเกสต์เฮาส์ *ด้านการใช้จ่าย* เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยการบริโภคภาคเอกชนได้รับผลจากนโยบายรถคันแรกในปีก่อน ทำให้ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์มีฐานสูง และการลดลงของการลงทุนธุรกิจใหม่และธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ในขณะที่การใช้จ่ายภาครัฐเพิ่มขึ้น จากการเบิกจ่ายรายจ่ายลงทุนตามนโยบายเร่งรัดการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของจังหวัด มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้น จากสินค้าส่งออกประเภทเบียร์กระป๋อง น้ำมันเชื้อเพลิง กาแฟสำเร็จรูป และสินค้านำเข้าประเภทโค-กระบือมีชีวิตสินแร่ดีบุก และพริกแห้งปริมาณสินเชื่อและเงินฝากรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรและสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ประกอบกับมีการออกผลิตภัณฑ์ด้านการเงินที่

ให้ผลตอบแทนสูง เพื่อเป็นการจูงใจให้ลูกค้ามีการออมเพิ่มขึ้น *การจ้างงาน* เพิ่มขึ้น จากจำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม”

เศรษฐกิจด้านอุปทาน (การผลิต) ขยายตัวร้อยละ 24.4โดยด้านเกษตรกรรมมีปริมาณผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยและมีการเปิดโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างและการเพิ่มทุนของอุตสาหกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่มในด้านการบริการขยายตัวร้อยละ 25.1 ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและนิยมเดินทางด้วยตนเอง โดยพักโฮมสเตย์ และเกสต์เฮาส์

เครื่องชี้เศรษฐกิจด้านอุปทาน (Supply Side) (สัดส่วนต่อ GDP)	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
ดัชนีเศรษฐกิจด้านอุปทาน (%yoy)	9.5	15.4	24.4
ดัชนีผลผลิตภาคการเกษตรกรรม (%yoy) (โครงสร้างสัดส่วน 25.8 %)	0.7	-4.8	18.0
ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม (%yoy) (โครงสร้างสัดส่วน 16.3 %)	26.6	17.0	28.4
ดัชนีผลผลิตภาคบริการ (%yoy) (โครงสร้างสัดส่วน 57.9 %)	1.0	39.0	25.1

เศรษฐกิจด้านอุปสงค์ (การใช้จ่าย)เพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาโดยการบริโภคภาคเอกชนได้รับผลจากนโยบายรถคันแรกในปีก่อน ทำให้ปริมาณการจำหน่ายรถยนต์มีฐานสูง และการลดลงของการลงทุนธุรกิจใหม่และธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นร้อยละ191.4จากสินค้าส่งออกประเภทเบียร์กระป๋อง สุราต่างประเทศ น้ำมันเชื้อเพลิง และสินค้านำเข้าประเภทโค-กระบือ มีชีวิตสินแร่ดีบุก และพริกแห้ง

เครื่องชี้เศรษฐกิจด้านอุปสงค์ (Demand Side)	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
ดัชนีเศรษฐกิจด้านอุปสงค์ (%yoy)	25.7	38.6	8.6
ดัชนีการบริโภคภาคเอกชน (%yoy)	15.8	7.5	1.4
ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน (%yoy)	125.3	118.7	3.1
ดัชนีการใช้จ่ายภาครัฐ (%yoy)	-0.3	-0.4	14.8
ดัชนีการค้าชายแดน (%yoy)	-38.4	68.1	191.4

ด้านรายได้เกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.3 ตามราคาผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด เช่น กระเทียม และถั่วเหลืองเป็นต้น

ด้านการเงิน ขยายตัวโดยปริมาณสินเชื่อรวมเพิ่มขึ้น จากการให้สินเชื่อของธนาคารเฉพาะกิจ โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการเกษตร และการขยายตัวสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์สำหรับปริมาณเงินฝากรวมเพิ่มขึ้นจากการออกผลิตภัณฑ์ด้านการเงินที่ให้ผลตอบแทนสูงเพื่อเป็นการจูงใจให้ลูกค้ามีการออมเพิ่มขึ้น

เครื่องชี้ด้านรายได้เกษตรกรและด้านการเงิน	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557E
ดัชนีรายได้เกษตรกร (%yoy)	-22.6	4.7	29.3
ปริมาณเงินฝากรวม (%yoy)	10.3	15.2	12.8
ปริมาณสินเชื่อรวม (%yoy)	20.7	15.4	18.1

เสถียรภาพเศรษฐกิจ *อัตราเงินเฟ้อ* เพิ่มขึ้น จากการสูงขึ้นของดัชนีราคาหมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ประเภทอาหารสำเร็จรูป ไข่ และผลิตภัณฑ์จากนม เนื้อสัตว์ เป็ด ไก่ และสัตว์น้ำ เครื่องประกอบอาหาร ข้าวแป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง ผักและผลไม้ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ และดัชนีราคาหมวดอื่นๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม ประเภทยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ การขนส่งและการสื่อสาร เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า การบันเทิง การอ่าน การศึกษาและศาสนาสำหรับ ***การจ้างงาน*** เพิ่มขึ้น จากจำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม

เครื่องชี้เสถียรภาพเศรษฐกิจ	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) (%yoy)	1.0	3.9	3.4
จำนวนผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม (%yoy)	15.1	6.7	10.9

ด้านการคลัง การเบิกจ่ายเงินงบประมาณรวมในปี พ.ศ.2557 เพิ่มขึ้นโดยมาจากการเบิกจ่ายรายจ่ายลงทุน เนื่องจากนโยบายเร่งรัดการใช้จ่ายเงินงบประมาณของจังหวัดทำให้ส่วนราชการเร่งดำเนินงาน และเบิกจ่ายเพิ่มมากขึ้น

เครื่องชี้ภาคการคลัง	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557
รายได้จัดเก็บ (ล้านบาท)	213.0	206.2	200.6	247.3	246.7
(%yoy)	52.6	-3.2	-2.7	23.3	-0.2
ความแตกต่างเทียบประมาณการ (ล้านบาท)	86.1	30.6	36.5	94.3	45.5
ร้อยละความแตกต่างเทียบกับประมาณการ (%)	67.8	17.4	22.3	61.7	22.6
รายได้นำส่งคลัง (ล้านบาท)	132.5	145.6	133.2	151.1	145.9
(%yoy)	10.7	9.8	-8.5	13.5	-3.5
รายจ่ายรวม (ล้านบาท)	3,490.9	3,867.4	3,716.7	3,725.0	3,961.1
(%yoy)	-2.9	10.8	-3.9	0.2	6.3
ดุลเงินงบประมาณ (ล้านบาท)	-3,358.4	-3,721.8	-3,583.5	-3,573.9	-3,815.3

หมายเหตุ : ข้อมูลรายงานเศรษฐกิจประจำปี พ.ศ. 2557 ข้อมูลเครื่องชี้เศรษฐกิจในรายงานไตรมาสที่ 4 เป็นตัวเลขประมาณการ
คลังจังหวัดแม่ฮ่องสอน,30 กันยายน 2557

การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 (เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน) รับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 8 โรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งเป็น 2 เขต คือ เขต 1 รับผิดชอบพื้นที่อำเภอเมืองอำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และอำเภอขุนยวม และเขต 2 รับผิดชอบพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมย

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดูแลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1 แห่ง

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดน ในเขตรับผิดชอบของกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336 และ 337 จำนวน 13 แห่ง

การศึกษานอกระบบ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้บริการศึกษาในรูปแบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่องประเภททางไกล การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.ทางไกล) ประกาศนียบัตรอาชีพ และการศึกษาเพื่อชุมชนบนพื้นที่สูง

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอนุปริญญา จำนวน 3 แห่ง

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 4 แห่ง

การสาธารณสุข

โรงพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไปขนาด 150เตียง จำนวน 1แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 90เตียง จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 60เตียง จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 30เตียง จำนวน 4แห่ง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)มีจำนวน 71แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ 7 อำเภอ

สถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.)มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) ทั้งหมด 33แห่ง

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรมการแพทย์ มีโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จำนวน 1แห่ง ขนาด 45เตียง เปิดให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดทั้งในลักษณะการบำบัดแบบผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยในและบำบัดในชุมชน

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดของกรมควบคุมโรค ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลง(ศตม. ที่10.1 แม่ฮ่องสอน) เป็นหน่วยงานระดับจังหวัดและมีหน่วยงานระดับอำเภอ คือ หน่วยควบคุมโรคติดต่อที่นำโดยแมลง (นคม.) จำนวน10 แห่ง และมาลาเรียคลินิก จำนวน 15 แห่ง

ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดน (ศส.ปช.)เป็นหน่วยบริการระดับชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับสหภาพพม่าซึ่งได้รับความร่วมมือจากองค์กรต่างประเทศ คือ องค์กร ไอ อาร์ ซี (International Rescue Committee) โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (IOM)13 แห่ง PROJECT FOR LOCAL EMPOWERMENT(PLE) 5 แห่ง โครงการสาธารณสุขชายแดนNCCM 1 แห่ง

ศูนย์มาลาเรียชุมชน เป็นหน่วยบริการระดับชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับสหภาพพม่าซึ่งได้รับความร่วมมือจากกองทุนโลก (GLOBAL FUND) เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาโรคไข้มาลาเรียในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่มีการแพร่เชื้อสูง มีการคมนาคมที่ยากลำบากและไม่มีสถานที่ตรวจรักษามาลาเรียด้วยกล้องจุลทรรศน์ดำเนินการในพื้นที่ทุกอำเภอ รวมจำนวน 50 แห่ง

สถานะกำลังคนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่สำคัญ

ปัจจุบัน มีบุคลากร แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานจริงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากร ดังนี้ แพทย์เท่ากับ 1 : 4,531 คน ทันตแพทย์1 : 10,194 คน เภสัชกร 1 : 8,156คน และพยาบาลวิชาชีพ 1 : 659 คน ดังรายละเอียดแสดงตามตาราง

สาขาวิชาชีพ	จำนวนขั้นต่ำตามGIS (คน)	ขั้นต่ำตามความต้องการของจังหวัด(คน)	จำนวนผู้ปฏิบัติงานจริง (คน)*	สัดส่วนต่อประชากรระดับจังหวัด
แพทย์	66	76	54	1 : 4,531
ทันตแพทย์	33	26	24	1 : 10,194
เภสัชกร	31	32	30	1 : 8,156
พยาบาลวิชาชีพ	453	570	371	1 : 659

หมายเหตุ * ไม่รวมลาศึกษาต่อและที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

ภาวะการเจ็บป่วยของประชากรในปี 2557

ผู้ป่วยนอก สาเหตุป่วยด้วยโรค 5 อันดับแรกของผู้ป่วยนอก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่โรคระบบหายใจ อาการอาการแสดงและสิ่งผิดปกติที่พบได้จากการตรวจทางคลินิกฯโรคระบบกล้ามเนื้อรวมโครงร่างและเนื้อยึดเสริม โรคระบบย่อยอาหารรวมโรคในช่องปากและโรคระบบไหลเวียนเลือด ตามลำดับ

สถานการณ์โรคระบาดวิทยา

โรคติดต่อที่เฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยา พบว่าสาเหตุการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย 5 อันดับโรคแรก ได้แก่ โรคอุจจาระร่วง ไข้ไม่ทราบสาเหตุ อาหารเป็นพิษ โรคตาแดง ปอดบวม ตามลำดับ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

การไฟฟ้า

การจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

1. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงจักรดีเซล โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่สะงา โรงไฟฟ้าพลังน้ำผาบ่อง และโรงไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์ผาบ่อง) และระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้าจอมทอง จ.เชียงใหม่

2. อำเภอแม่สะเรียง อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และ อำเภอสบเมย รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่สะเรียง โรงไฟฟ้าดีเซลแม่สะเรียง (ใช้สำรองกรณีไฟดับ) โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่เทย) และระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้าฮอด จังหวัดเชียงใหม่

3. อำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน) และระบบจำหน่าย 22 KV จากสถานีไฟฟ้าแม่แตง

สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

การประปา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสำนักงานการประปาอยู่ในพื้นที่ จำนวน 2 สำนักงานประปา คือ

1. การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยหน่วยบริการ จำนวน 2 แห่ง คือแม่ข่ายแม่ฮ่องสอน และหน่วยบริการปางมะผ้า มีกำลังการผลิตรวม 490 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำปาย อ่างเก็บน้ำแม่ฮ่องสอน และลำน้ำลาง ให้บริการในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปางมะผ้า (ตัวเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง)

2. การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแม่สะเรียง ประกอบด้วยหน่วยบริการ จำนวน 2 แห่ง คือแม่ข่ายแม่สะเรียง และหน่วยบริการแม่ลาน้อย มีกำลังการผลิตรวม 330 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำยวม ให้บริการในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอแม่ลาน้อย (ตัวเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง)

การประปาส่วนภูมิภาค สาขาแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

การชลประทาน

แม่ฮ่องสอน เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำปาย แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะงา แม่น้ำลาง แม่น้ำของ แม่น้ำแม่สะมาด และแม่น้ำแม่สุริน ซึ่งแม่น้ำทุกสายไหลไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวินในเขตประเทศสหภาพพม่า แหล่งน้ำที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแม่ฮ่องสอน จึงมีอยู่เพียง 2 แหล่งใหญ่ ได้แก่

แม่น้ำปาย ต้นน้ำอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ในเขตอำเภอปาย สายน้ำไหลเข้าสู่เขตอำเภอปาย ทางทิศใต้แล้วจึงหักเหไปทางทิศตะวันตก ผ่านอำเภอเมือง มีความยาว 135 กิโลเมตร มีปริมาณน้ำไหลเฉลี่ยตลอดปี 1,570 ล้านลูกบาศก์เมตร และมีปริมาณน้ำสูงสุดที่เคยปรากฏ 877 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ปริมาณน้ำน้อยสุดที่เคยปรากฏ 2.08 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

แม่น้ำยวม ต้นน้ำเกิดจากทิวเขาทางตอนใต้ของช่องปากเกี๊ยะในอำเภอขุนยวม ไหลผ่านอำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลา-น้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย มีความยาว 215 กิโลเมตร มีปริมาณน้ำเฉลี่ยตลอดปี 521 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำสูงสุดที่เคยปรากฏ 772.7 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และปริมาณน้ำน้อยที่สุดที่เคยปรากฏ 1.97 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ปัจจุบันกรมชลประทานได้เริ่มพัฒนาแหล่งน้ำกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน จนถึงปีงบประมาณ 2557 จำนวน 285 โครงการ สามารถช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกของราษฎรตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมในศูนย์พัฒนาตามพระราชดำริ รวมเป็นพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือ 136,600 ไร่ คิดเป็น 33.14 % ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

สำนักงานโครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ป่าในจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวม 11,128.20 ตารางกิโลเมตรหรือ 695,512 ไร่คิดเป็นร้อยละ 87.80

ป่าสงวนแห่งชาติ โดยออกเป็นกฎกระทรวงตามพ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507จำนวน 9 ป่า พื้นที่ 11,181.645 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,988,528 ไร่

อุทยานแห่งชาติ กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ออกตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 จำนวน 4 แห่ง พื้นที่ 2,136.22 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,406,374 ไร่

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาออกตามพ.ร.บ. ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ.2503 (ปัจจุบันพ.ศ.2535) จำนวน 6 แห่งพื้นที่ 4,275.688 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,672,305 ไร่

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

ประชากร/กลุ่มชาติพันธุ์ และขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญของจังหวัด

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. คนไทยเชื้อสายไทยใหญ่ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ชาวไทยใหญ่อพยพมาจากรัฐฉานซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิมในสหภาพพม่า ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มประชากรผู้มีความโดดเด่นในทางปฏิบัติที่แสดงถึงความเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2. ชาวไทยภูเขา จำแนกได้ 7 กลุ่มชาติพันธุ์

1) กะเหรี่ยง เป็นชนเผ่าที่มีประชากรมากที่สุดของชาวไทยภูเขา คือประมาณร้อยละ ๗๙.๓จะตั้งถิ่นฐานอยู่ทุกอำเภอ***ปาดอง*** หรือกะเหรี่ยงคอยาว ปัจจุบันมีอยู่ที่บ้านในสอยบ้านน้ำเพียงดิน และบ้านห้วยเสือเฒ่าในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนนอกจากนี้ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยที่อพยพเข้ามาจากประเทศพม่า คือ กะเหรี่ยงแดง, กะยัน อาศัยอยู่ในบ้านในสอย บ้านห้วยเสือเฒ่า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

2) ลาหู่ หรือ มูเซอ แบ่งออกเป็น ๒กลุ่ม คือ ลาหู่แดง และลาหู่ดำตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า, อำเภอปาย และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

3) ลีซู หรือ ลีซอ พบได้ใน อำเภอปาย และ อำเภอปางมะผ้า

4) ลัวะ เป็นกลุ่มชนที่อาศัยในดินแดนล้านนารวมถึงแม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่โบราณปัจจุบันชาวลัวะอพยพขึ้นไปอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูงตั้งชุมชนเป็นแนวยาวไปตามสันเขา พบได้มากที่เขตรอยต่อ อำเภอแม่ลาน้อย กับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

5) ม้ง เป็นกลุ่มชาวเขาที่มีประชากรน้อยที่สุดในแม่ฮ่องสอนแต่กระจายอยู่ทุกอำเภอแบ่งออกเป็น ๒กลุ่ม คือม้งขาวและม้งลายซึ่งเรียกจากสีกระโปรงของผู้หญิงชาวม้ง

6) จีนยูนนาน (จีนฮ่อ) เป็นกลุ่มชาวจีนที่เป็นอดีตทหารกองพล ๙๓ ที่หนีภัยทางการเมืองเข้ามาในประเทศไทยอยู่ที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และ อำเภอเมืองบางแห่งตั้งเป็นชุมชนถาวรมีเฉพาะชาวจีนฮ่อเท่านั้น เช่น หมู่บ้านสันติชล อำเภอปายและหมู่บ้านรักไทย อำเภอเมือง เป็นต้น

7)ปะโอ อพยพเข้ามาจากรัฐฉาน ปัจจุบันมีถิ่นอาศัยอยู่บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ

ด้านศาสนา ศาสนิกชนส่วนใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือประมาณร้อยละ 77.50 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ 20.90นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 0.50และที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 1.10นับถือผีและศาสนาอื่นๆ

วัฒนธรรมทางภาษา

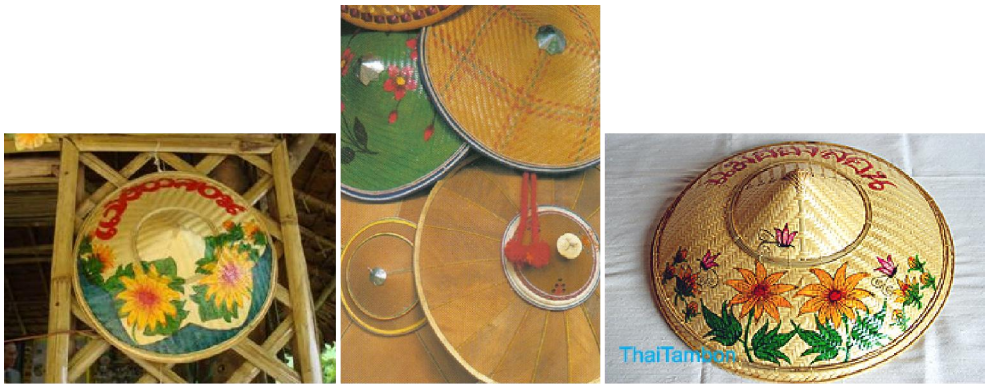
ชาวไทยใหญ่จะมีภาษาพูดเป็นของตนเองเรียกว่า "กำไต" เวลาพูดภาษาไตเรียกว่า"อุบไต"คล้ายคลึงกับภาษาไทย แต่เมื่อพูดต่อกันเป็นประโยคอาจฟังไม่รู้เรื่องแต่หากแยกเป็นคำเดี่ยว ๆ จะเข้าใจได้ง่ายส่วนภาษาเขียนตัวอักษรไทยเรียกว่า "ลึกไต"มีใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณลักษณะของตัวอักษรกลมคล้ายตัวอักษรมอญและพม่า

ชาวกะเหรี่ยง,ชาวจีนฮ่อ มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ส่วนชนเผ่า ลาหู่ ลีซู ลัวะ ในปัจจุบันมีภาษาพูด ส่วนภาษาเขียนนำอักษรอังกฤษมาใช้

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดได้แก่

ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ

กุ๊บไต

กุ๊บไต คือ หมวกพื้นบ้านไทยใหญ่ มีลักษณะคล้ายงอบของภาคกลางสานจากไม้ชาวบ้าน มักนิยมใส่ทำงานกลางแจ้ง เช่นทำนา ทำไร่ ทำสวน เพราะกันแดดได้ดี มีความทนทาน ใช้ได้นานหลายปี

“ต้องลาย”

หมายถึงการฉลุลายลงในแผ่นโลหะ เช่น แผ่นสังกะสี แผ่นเงิน แผ่นทองเหลือง กระดาษ เป็นลวดลายแบบไตหรือไทยใหญ่ เพื่อประดับตกแต่งเชิงชายและหน้าจั่วหลังคา “จอง” หรือ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญของวัดชาวไทยใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัดไทยใหญ่ในแม่ฮ่องสอน ซึ่งสถาปัตยกรรมโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญของวัดชาวไทยใหญ่ จะมีลักษณะหลังคาแบบ “สองคอสามชาย” อาจมียอดปราสาทเป็นชั้นๆ ประดับตกแต่งด้วยแผ่นโลหะที่ต้องลายอย่างงดงาม

จองพรา

“จองพรา” เป็นภาษาไทใหญ่แปลว่า “ปราสาทพระ” มาจากคำว่า “จอง”แปลว่า วัดหรือปราสาทและคำว่า “พรา” แปลว่า พระพุทธรูปหรือพระพุทธเจ้า การบูชาจองพราหรือการสร้างปราสาทเพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสด็จจะลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทำด้วยโครงสร้างของไม้ไผ่บุด้วยกระดาษสาตกแต่งด้วยกระดาษสี ฉลุลวดลายกระดาษเงิน กระดาษทอง อย่างสวยงาม แต่ละบ้านจะทำจองพราตั้งไว้ที่เฉลียงหน้าบ้าน ตอนกลางคืนจะประดับตกแต่งไฟอย่างสวยงาม ส่วนชุมชนและคณะศรัทธาวัดต่างๆ ก็จะทำจองพราของชุมชนขนาดใหญ่อย่างสวยงามนำมาแห่ตามถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

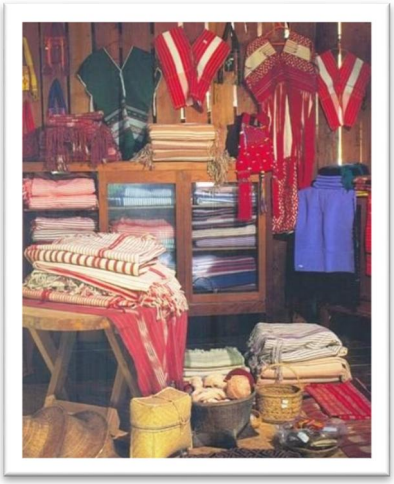
เครื่องจักสานไม้ไผ่เลโค๊ะ

ชาวบ้านเลโค๊ะ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสามารถในการจักสานไม้ไผ่ตามรูปแบบของชาวกะเหรี่ยงได้อย่างงดงามก่อตั้งกลุ่มจักสานเมื่อปี 2538ต่อมากลุ่มได้พัฒนาคุณภาพของงานจักสานให้มีมูลค่าทางพาณิชย์โดยประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบดั้งเดิม ให้มีรูปแบบร่วมสมัย เป็นเอกลักษณ์วัสดุที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์ คือไม้บอง(ต้นคล้า)มีความคงทน ถาวร มอดไม่กิน เชื้อราไม่ขึ้นมีความประณีตงดงามเป็นที่ยอมรับของลูกค้าสร้างรายได้แก่กลุ่มได้เป็นอย่างดี

ผ้าทอกะเหรี่ยง

ชาวปกากะญอ หรือกะเหรี่ยง นิยมใส่เสื้อผ้าฝ้ายทอมือมาแต่สมัยโบราณซึ่งแต่เดิมชาวกะเหรี่ยง จะปลูกฝ้ายเอง นำฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมด้วยสีธรรมชาติสร้างลวดลายด้วยการทอ การปักด้วยเส้นฝ้ายและลูกเดือย สตรีชาวกะเหรี่ยงจะถ่ายทอดภูมิปัญญากระบวนการผลิตผ้าทอแก่บุตรสาว เริ่มจากแบบง่ายๆฝึกฝนจนมีความชำนาญ และสามารถออกแบบลวดลายด้วยตนเองได้การย้อมผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ ใช้เปลือกไม้ ชาวกะเหรี่ยงสร้างสรรค์ลวดลายสีสันของผ้าทอจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จึงมีความสวยงามและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยง ผ้าทอเหรี่ยง มีจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัด หาซื้อได้ง่ายทั้งในร้านค้าต่างๆ และศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ผลิตอย่างยั่งยืน ตลอดจนสืบสานภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ด้านอาหาร

ถั่วเน่า เป็นอาหารหมัก, เป็นเครื่องปรุงสำคัญในอาหาร ชาวไทยใหญ่ ไทลื้อ และภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวไทยใหญ่จังหวัดแม่ฮ่องสอนทำจากเมล็ดถั่วเหลืองที่ผ่านการต้มจนสุกแล้วนำมาหมักด้วยจุลินทรีย์ในธรรมชาติจนมีกลิ่นสี รส และลักษณะเฉพาะตัวกรรมวิธีการหมักถั่วเน่านั้นเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษถั่วเน่า เป็นอาหารที่มีประโยชน์นอกจากใช้เป็นอาหารเสริมรสชาติแล้วยังมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ประกอบด้วย โปรตีนสารอาหารที่ย่อยสลายง่ายและสารอาหารอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายซึ่งเชื่อว่ามีผลในการลดอัตราการเป็นโรคมะเร็งและโรคหัวใจ อีกด้วย

ถั่วเน่าของชาวไทยใหญ่มีความใกล้เคียงกับ**นัตโตะ (natto)**ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองของ **ประเทศญี่ปุ่น**ซึ่งได้รับการพัฒนาไปเป็นสารเพิ่มกลิ่นและรสในอาหาร และในอาหารขบเคี้ยวที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังมีอาหารที่ทำจากถั่วเหลืองหมักที่มีลักษณะคล้ายถั่วเน่าคือ**คีเนมา (kenema)** ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองที่ทำจากถั่วเหลืองหมักของ**ชาวเนปาล และ อินเดีย**และ**ชุงกุกจัง (chungkookjang)**ซึ่งใช้เป็นเครื่องปรุงรสของ**ประเทศเกาหลี**

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณี"ปอยส่างลอง"

เป็นงานประเพณีบวชลูกแก้วของไทยใหญ่ เป็นการบรรพชาสามเณรให้ สืบทอดพระพุทธศาสนาและเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีความเชื่อว่า ถ้าได้บวชให้ลูกของตนเป็นสามเณร จะได้อานิสงส์ 8 กัลป์บวชลูกคนอื่นเป็นสามเณรได้อานิสงส์ 4 กัลป์และหากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงส์จะได้อานิสงส์ 12 กัลป์และได้อุปสมบทลูกคนอื่นจะได้อานิสงส์ 8 กัลป์ และเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีที่มีมาดั้งเดิม จะจัดงานระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ของทุกปีณ ชุมชนและวัดที่มีชาวไทยใหญ่อาศัย และในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด (ประเพณีออกพรรษา)

ประเพณีแห่จองพารา (งานปอยเหลินสิบเอ็ด)คือประเพณีส่วนหนึ่งในงานเทศกาลออกพรรษาอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน คำว่า จองพรา หมายถึง ซุ้มรับเสด็จพระพุทธเจ้า หรือ จองพารา เป็นภาษาไทยใหญ่แปลว่า “ปราสาทพระ” การบูชาจองพาราคือการสร้างปราสาทเพื่อคอยรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เทศกาลนี้จัดขึ้นระหว่างวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันแรม 8 ค่ำ เดือน 11 หรือในราวเดือนตุลาคม กิจกรรมภายในงานชาวบ้านจะช่วยกันสร้างปราสาทจำลองที่เรียกว่าจองพาราประดับไว้ตามบริเวณวัดและบ้านเรือนและแห่ขบวนรูปสัตว์ต่างๆเพื่อแสดงความยินดีที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาในวันขึ้น 13 ค่ำ จะมีตลาดนัดออกพรรษาหรือกาดหลู่โดยมีการจุดตะเกียงและเทียนในตลาดตั้งแต่กลางคืนจนถึงรุ่งเช้าเพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายซื้อของเตรียมงานไฟ สำหรับวันขึ้น 14 ค่ำ เป็นวันดาพอถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ จะมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหนะ จากวัดพระธาตุดอยกองมูซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อที่อยู่บริเวณเชิงเขา ทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพัน ซึ่งเรียงรายสองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมูเพื่อทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสามเณร ท่ามกลางสายหมอกยามเช้านั้นเป็นภาพที่งดงามบริสุทธิ์ ตัดกับสีเขียวขจีของต้นไม้ สามารถมองเห็นได้จากระยะไกล ตกตอนกลางคืนตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ จะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสวและมีการแห่จองพราคำว่า จอง มาจากคำว่า พระ หรือ วระ

แปลว่าประเสริฐ หมายถึงพระพุทธเจ้า ส่วนคำว่า พรา หมายถึง เมืองเช่น กรุงพาราณสี เป็นต้น ฉะนั้น คำที่ถูกต้องคือ จองพราหรือซุ้มประสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้า ซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ในงานปอยเหลินสิบเอ็ด ยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆเช่น การฟ้อนนกกิ่งกะหร่าก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าโต ฟ้อนกำเบ้อคง (กำเบ้อ คือ ผีเสื้อ คง คือ แม่น้ำสาละวิน) งานจะจัดช่วงเวลาออกพรรษา หรือเดือน11 ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และตามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่เป็นชาวพุทธ

ประเพณีออกหว่า เทศกาลออกพรรษาแม่สะเรียง เป็นประเพณีสำคัญของชาวแม่ฮ่องสอน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทใหญ่โดยชาวบ้าน จะประดิษฐ์ จองพารา ซุ้มราชวัตร และโคมไฟประดับตามบ้านเรือนเพื่อแสดงถึงการรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสร็จจากสวรรค์ ชั้นดาวดึงกลับสู่โลกมนุษย์ โดยมีพิธีตักบาตรตามวิถีไทยใหญ่ ขบวนแห่เทียนเหง หรือเทียนพันเล่ม ตามถนนสายต่างๆในเขตเทศบาล โดยจะจัดขึ้นในห้วงเดียวกับงานประเพณีแห่จองพาราที่บริเวณหน้าสถานีตำรวจภูธรแม่สะเรียง และหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสืบทอดประเพณี อันดีงามของชาวไทใหญ่ ให้คงอยู่สืบไป และส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3) ประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไต และงานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์)

“สิบสองมนล่องผ่องไต” สิบสองมน หมายถึง วันเพ็ญเดือนสิบสอง ล่องผ่องไต หมายถึง การลอยกระทงของชาวไต หรือไทใหญ่นั่นเอง โดยชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไตณ บริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปายบ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยในงานจะจัดให้มีการประกวด “ผ่องจองส่างอุ๊กปุ๊ก” (กระทงไทยใหญ่) ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปปราสาท ภายในประดิษฐานพระอุปคุต แล้วใช้คนหลายๆคนหามเข้าขบวนแห่, การประกวดขบวนแห่, การประกวด “นางญิงไต”(สาวงามไทใหญ่), การประกวดการนุ่งโคไต(แต่งกายชุดไทใหญ่), การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

งานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) จัด ณ วัดพระธาตุดอยกองมูมีกิจกรรมทำบุญสักการะพระธาตุดอยกองมู และมีกิจกรรมการลอยกระทงสวรรค์ โดยติดกระทงไปกับลูกโป่งสวรรค์ รวมทั้งการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้ก็มีมหรสพต่างๆให้ชมด้วย เช่น จ้าดไต (ลิเกไทใหญ่) เป็นต้น

งานประเพณีกินวอหรือประเพณีปีใหม่ชนเผ่าลีซอ

ประเพณีกินวอ หรือประเพณีปีใหม่ของชาวลีซอ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า ถือว่าเป็นงานสำคัญที่สุดในรอบปีตรงกับประเพณีตรุษจีนเป็นงานใหญ่หลังจากการทำงานหนักมาในรอบปีนั้นได้สิ้นสุดลงทุกครอบครัวได้เก็บเกี่ยวข้าวเข้ายุ้งฉางเรียบร้อยแล้วหากพืชพันธุ์ได้ผลดีสัตว์เลี้ยงก็เติบโตดีชาวบ้านก็จะมีอาหารเพียงพอสำหรับตลอดปีผู้หญิงก็เตรียมตัดเย็บเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้ให้สมาชิกในบ้านชาวบ้านก็จะช่วยกันฆ่าหมูเพื่อทำหมูเค็มแขวนเก็บไว้กินในปีใหม่ ผักดอง ผักกาดแห้ง เต้าหู้ยี้ก็ทำเก็บตุนไว้พร้อมกับต้มเหล้าไว้ด้วยทุกคนจะช่วยกันหาฟืนเก็บไว้ใช้ในยามงานเร่งด่วนข้าวก็ตำไว้ล่วงหน้า พอถึงวันงานปีใหม่ก็จะไม่ทำงานกันจะได้สนุกสนานกันเต็มที่งานจะจัดขึ้นระหว่างปลายเดือน มกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีในทุกๆหมู่บ้านที่มีชนเผ่าลีซออาศัยอยู่แต่จะมีหมู่บ้านใหญ่ๆที่จัดเทศกาลปีใหม่ลีซออย่างยิ่งใหญ่และมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปางมะผ้าได้แก่ บ้านกื๊ดสามสิบ บ้านแม่หมูลีซอบ้านหนองตอง บ้านน้ำริน บ้านหนองผาจ้ำเขตอำเภอปาย ได้แก่บ้านปางแปกบ้านใหม่

ด้านศิลปะการแสดงและดนตรี

ศิลปะการแสดง : การฟ้อนกิงกะหร่า ก้าโต ก้าลาย ก้าแลว มองกาก การฟ้อนไต

ฟ้อนกิงกะหร่า เป็นศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ คำว่า "กิงกะหร่า"เป็นคำ ๆ เดียวกับคำว่า กินนรีความเป็นมานั้นมีเรื่องเล่าว่าในสมัยพุทธกาลหลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากการไปจำพรรษาเพื่อโปรดพุทธมารดาณสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ขณะเสด็จลงสู่โลกมนุษย์นั้นพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้พร้อมใจกันนำอาหารไปทำบุญตักบาตรที่เรียกว่า "ตักบาตรเทโวโรหนะ" พร้อมนั้นบรรดาสัตว์ต่างๆ จากป่าหิมพานต์อันมี กินนร และ กินนรีเป็นต้น พากันมาฟ้อนรำแสดงความยินดีในการเสด็จกลับมาของพระพุทธองค์ด้วยเหตุนี้จึงเกิดประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะและเฉพาะชาวไทใหญ่นิยมแต่งกายเป็นกินนรและกินนรีแล้วร่ายรำเลียนแบบอากัปกิริยาของอมนุษย์ประเภทนี้เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา "ฟ้อนนางนก" หรือ "ก้านางนก"สำหรับดนตรี ที่ใช้ประกอบ จะนิยม วงกลองก้นยาว (ปูเจ่) ตีประกอบจังหวะและใช้ท่วงทำนองหน้ากลองเป็นสิ่งกำหนดท่ารำด้วย

ก้าโตหรือรำโต เป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ที่นิยมเล่นกันมาก เชื่อกันว่า “ โต ” เป็นสัตว์อยู่ในป่าหิมพานต์มีลักษณะผสมระหว่างมังกร กับสิงโต มีส่วนหัวคล้ายมังกรมีเขาแตกกิ่งเหมือนกวาง ลำตัวคล้ายสิงโตและมีขนยาวคล้ายจามรี ท่ารำของผู้แสดงโตหรือเชิดโตจะสอดตัวเข้าไปอยู่ในช่วงตอนหน้าและท้ายของโต ทำท่าเดินเลียนแบบสิงโตเคลื่อนไหวได้ทุกท่า วิ่งวนไปมา ม้วนตัว กลิ้ง ส่ายขา เยื้องย่างตามจังหวะกลองซึ่งจะใช้กลองก้นยาวตีประกอบจังหวะกับฆ้องและฉาบ

ก้าลายหรือลายก้า เป็นการฟ้อนรำที่ประยุกต์จากลีลาการต่อสู้ด้วยมือเปล่าหรือใช้ค้อนเป็นอาวุธ มาเป็นการร่ายรำที่อ่อนช้อยสวยงามการก้าลายเป็นการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งได้มีการประยุกต์ท่าทางของการต่อสู้มาเป็นศิลปะการร่ายรำที่สวยงามมาจนถึงปัจจุบัน

ก้าแลว คือการฟ้อนดาบประยุกต์มาจากลีลาการฟันดาบที่เคยใช้เป็นแม่ไม้ต่อสู้ป้องกันตัวมาเป็นการร่ายรำที่มีดาบเป็นอุปกรณ์ด้วยลีลาที่อ่อนช้อยนิ่มนวล ไม่ดุดันเหมือนที่ใช้ในการต่อสู้มีเป็นศิลปะการต่อสู้ของชาวไตมาแต่โบราณ โดยผู้เรียนจะต้องเรียน ก้าลาย หรือการฟ้อนมือเปล่า ให้คล่องแคล่วเสียก่อนจึงจะเรียนก้าแลวหรือฟ้อนประกอบอาวุธอื่นๆ ต่อไปการแต่งกายจะสวมเสื้อและกางเกงแบบไต หรือไทยใหญ่ มีผ้าผูกเอวและโพกศีรษะ ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจะใช้กลองก้นยาวตีประกอบจังหวะกับฆ้องและฉาบ

ด้านดนตรี : ดนตรีพื้นบ้านไทยใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน (วงตอยอ-ฮอร์น)

วงดนตรีพื้นบ้านไทยใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน(วงตอยอ-ฮอร์น)เป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ไม่เหมือนที่ใด โดยมีประวัติความเป็นมาคือ เกิดจากการรวมตัวกันของนักดนตรีชาวพม่าชาวไทใหญ่ที่อพยพมาจากเมืองต่างๆในเขตรัฐฉานของพม่าและชาวไทใหญ่ที่ตั้งรกรากประกอบอาชีพในจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวมตัวกันบรรเลงเพลงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 30 กันยายน 2557

ด้านการท่องเที่ยว

สถานการณ์นักท่องเที่ยวและรายได้ที่ได้รับจากการมาท่องเที่ยว ในปี 2554 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในประเทศทำให้นักท่องเที่ยวลดลง และในปี 2555 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้น

พ.ศ.	นักท่องเที่ยว	เพิ่มขึ้น
2550	414,680	-
2551	768,228	353,540
2552	492,130	-276,098
2553	467,113	-25,017
2554	451,508	-15,605
2555	533,008	81,500

สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปางอุ๋งภาพอันสวยงามของไอหมอกที่ลอยเหนือทะเลสาบกับบรรยากาศอันหนาวเหน็บในยามเช้าทำให้ปางอุ๋ง กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสุดแสนโรแมนติก จนได้รับขนานนามว่าเป็น "สวิตเซอร์แลนด์แห่งเมืองไทย"

ปาย แม่ฮ่องสอน ปายเป็นอำเภอกลางหุบเขา มีการปรับตัวจากเมืองเก่าให้ลงตัวกับเมืองใหม่ ถนนคนเดินเมืองปาย มีร้านค้า ร้านกาแฟร้านอาหาร และสินค้าที่นำมาจำหน่ายด้วยศิลปะมากมาย

ทุ่งดอกบัวตอง ดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวมดอกบัวตองที่นี่เมื่อบานพร้อมๆ กันในช่วงเดือนพฤศจิกายน จะเหลืองอร่ามปกคลุมทั่วทั้งภูเขาจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามอีกของแม่ฮ่องสอน

ถ้ำแก้วโกมล ถ้ำน้ำแข็ง เดิมเรียกชื่อถ้ำผลึกแคลไซต์แม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อยถ้ำแก้วโกมลเป็นถ้ำผลึกแคลไซต์ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย และพบเป็นแหล่งที่ 2 ในเอเชีย โดยแห่งแรกอยู่ที่ประเทศจีน

ถ้ำน้ำลอด ถ้ำผีแมน ถ้ำน้ำลอดเป็นถ้ำที่มีชื่อเสียงสวยงามและเข้าชมได้ง่ายสะดวก ถ้ำน้ำลอด เป็นเพราะถ้ำแห่งนี้มีสายน้ำไหลผ่านตั้งแต่ปางทางเข้าถ้ำไปจนถึงถ้ำสุดท้ายถ้ำแห่งนี้มีความยาวกว่า 500 เมตร

เที่ยว 7 อำเภอมหัศจรรย์แม่ฮ่องสอน

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ถนนคนเดิน วัดพระธาตุดอยกองมู อนุสาวรีย์พระยาสิงหนาทราชา วัดพระนอน วัดก้ำก่อ วัดจองคำ วัดจองกลาง สวนสาธารณะหนองจองคำ วัดหัวเวียง อุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-ผาเสื่อ พระตำหนักปางตอง โครงการพระราชดำริ บ้านรวมไทย (ปางอุ๋ง) บ้านรักไทย (แม่ออ) ภูโคลนคันทรี่คลับ น้ำพุร้อนผาบ่อง กระเหรี่ยงคอยาว มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยเสือเฒ่า บ้านน้ำเพียงดิน และบ้านในสอย

อำเภอปาย ถนนคนเดินปาย วัดน้ำฮู วัดหลวง วัดกลาง วัดศรีดอนชัย หมู่บ้านสันติชล สะพานประวัติศาสตร์-ท่าปาย โป่งน้ำร้อนบ้านท่าปาย เจดีย์พระธาตุแม่เย็น กองแลน น้ำตกหมอแปง น้ำตกแม่เย็น อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

อำเภอปางมะผ้า ถ้ำลอด ถ้ำผีแมน ถ้ำน้ำบ่อผี ถ้ำผามอญ ถ้ำผาแดง ถ้ำปางคาม ถ้ำน้ำลาง จุดชมวิว ดอยกิ่วลม โฮมสเตย์บ้านแม่ละนา โฮมสเตย์บ้านบ่อไคร้

อำเภอขุนยวม น้ำตกแม่สุรินทร์ทุ่งบัวตอง ดอยแม่อูคอ น้ำตกแม่อูคอ วัดม่วยต่อ ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอขุนยวม อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย – ญี่ปุ่น วัดต่อแพ บ้านเมืองปอน

อำเภอแม่ลาน้อย หมู่บ้านละว้า (ลั๊วะ) บ้านกระเหรี่ยงห้วยห้อม ถ้ำแก้วโกมล

อำเภอแม่สะเรียง วัดกิตติวงศ์ วัดจองสูง วัดศรีบุญเรือง วัดแสนทอง วัดพระธาตุจอมทอง วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมมอญ วัดพระธาตุจอมกิตติ ทุ่งบัวตองดอยแม่เหาะ น้ำตกแม่สวรรค์น้อย และอุทยานแห่งชาติสาละวิน

อำเภอสบเมย ล่องเรือบ้านแม่สามแลบ -บ้านท่าตาฝั่ง

ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะเวลา	กิจกรรม	สถานที่จัดกิจกรรม
ตลอดปี	ถนนคนเดินแม่ฮ่องสอน	หนองจองคำ อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน
	ถนนคนเดินปาย	อำเภอปาย
มกราคม	งานฤดูหนาวและงานกาชาดแม่ฮ่องสอน	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
	ประเพณีกินวอ (ลีซู)	หมู่บ้านลีซู อำเภอปาย
13-14 กุมภาพันธ์	Season of love @ Pai	อำเภอปาย
มีนาคม-เมษายน	งานประเพณีปอยส่างลอง	อ.เมือง อ.ปาย อ.ขุนยวม อ.แม่สะเรียง
ตุลาคม	งานประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด เทศกาลออกพรรษา	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
ปลายเดือนตุลาคม	งานประเพณีออกหว่า เทศกาลออกพรรษา	อำเภอแม่สะเรียง
27-30 ตุลาคม	งานประเพณีกาดหลู่	บริเวณเขตเทศบาลตำบลปาย
พฤศจิกายน	งานเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน	ท่าอากาศยานจังหวัดแม่ฮ่องสอน และสถานีขนส่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน
	เปิดเทศกาลดอกบัวตองบาน	ดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม
	งานนมัสการวัดพระธาตุดอยกองมู และลอยกระทงสวรรค์	วัดพระธาตุดอยกองมู อำเภอเมือง
	งานประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไต (ประเพณีลอยกระทงจังหวัดแม่ฮ่องสอน)	หนองจองคำ และสะพานท่าโป่งแดง (อ.เมือง) อ.ปาย และอ.แม่สะเรียง
5-9 ธันวาคม	งานของดีปางมะผ้า	อำเภอปางมะผ้า
ธันวาคม	งานเปิดเมิงไต	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
30-31 ธันวาคม	งาน Count Down ชนเผ่า	อำเภอปาย
31 ธันวาคม	งานปีใหม่สากลชุมชนทุกชนเผ่าชาวแม่ฮ่องสอน	หนองจองคำ อำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน
31 ธันวาคม	สวดมนต์ข้ามปี	วัดพระธาตุดอยกองมู อ.เมือง